

Dzieje ludności luterańskiej i rzymskokatolickiej w Gawrzyjałce na Mazurach w XX stuleciu

Wstęp

Dzieje ludności zamieszkującej obszar parafii Gawrzyjałka można podzielić na trzy okresy. Pierwszy obejmował lata 1788 – 1895, czas przynależności do parafii w Księżym Lasku i Małych Jerutkach. Drugi okres, obejmował lata 1895-1945, złoty wiek w parafii, budowa kościoła, plebanii i utworzenie samodzielnego okręgu duszpasterskiego. Trzeci okres rozpoczął się wraz z zakończeniem II wojny światowej, kiedy to nastąpiła wymiana ludnościowa. Domostwa opuszczali Mazurzy, a na ich miejsce przybywali nowi osadnicy, prawie w 100% z pobliskich Kurpi. Ludność rzymskokatolicka. Od lat sześćdziesiątych XX w. problemem stała się świątynia ewangelicka. Stała pusta, rzadko wykorzystywana do kultu, zaś ludność katolicka była zmuszona do pokonywania wielu kilometrów do swego kościoła parafialnego. Ostatecznie problem rozwiązano w 1981 r., zaś od 1982 r. świątynia poewangelicka stała się kościołem parafialnym wspólnoty rzymskokatolickiej.

Okres luterański w dziejach parafii

Miejscowość Gawrzyjałka lokowano w 1788 r. Od 1816 r. przynależała do parafii Księży Lasek. Zaś od roku 1880 przynależała do okręgu duszpasterskiego w Małych Jerutkach. Piętnaście lat później, w 1895 r., utworzono parafię w Gawrzyjałce. W granicach nowego okręgu duszpasterskiego znalazły się: Gawrzyjałki, Nowy Grunt, Wawrochy, Zielone, Stary Suchoroz, Konrady, Niedźwiedzie, Jerominy, Nowy Suchoros i część mieszkańców kolonii Jerutek. Pierwszym duszpasterzem w nowo utworzonej parafii gawrzyjałckiej był **pastor Montza**, posługiwał w Gawrzyjałce od 1895 r. do 1908. W pracy duszpasterskiej pomocą służył mu **kaznodzieja Metschies**, otaczając jednocześnie opiekę nad szkołami w Gawrzyjałce i Białym Gruncie. W latach 1908-1911 w Gawrzyjałce duszpasterzował **pastor Grigo**, za jego czasów wybudowano kościół i plebanię. Warto tu nadmienić, że zanim podjęto budowę świątyni w Gawrzyjałce, projektowano inna lokalizacje w Białym Gruncie. Ostatecznie podjęto decyzje o lokalizacji kościoła w Gawrzyjałce.

W maju 1907 r. położono kamień węgielny pod budowę nowej świątyni. Już 8 października 1908 r. w nowo wybudowanym kościele odbyła się pierwsza konfirmacja młodzieży urodzonej w 1894 r. Kościół wybudowano z czerwonej cegły, było w nim około 300 miejsc siedzących. Liczbę miejsc siedzących powiększono o trzy empory, które gromadziły wiernych na nabożeństwach. Na dość wysokiej wieży umieszczono dwa dzwony. Niebawem wybudowano także pastorówkę, w której zamieszkał duchowny wraz z rodziną. Poza mieszkaniem w pastorówce była także obszerna sala konfirmacyjna, w której odbywały się spotkania młodzieży i innych grup parafialnych. Przy kościele jak i przy pastorówce był duży plac a także duży ogród kościelny. Obok kościoła i pastorówki była także szkoła, do której uczęszczała młodzież i dzieci.

W 1911 posługę duszpasterską w parafii Gawrzyjałki rozpoczął pastor **Schiwek**, posługiwał do 1920 r. Był to czas dość trudny, okres I wojny światowej niepokoił mieszkańców a także duchownego. W latach 1920-1923 opiekę duszpasterską nad wiernymi w parafii sprawował pastor Mantze. Od 1923 r. pastorem w Gawrzyjałce był **Kurt Skowronek**. Urodził się 3 marca 1897 r. w Trelkowie¹. W 1926 r. w granicach parafii Gawrzyjałka mieszkało 1672 wiernych Kościoła ewangelicko-unijnego. Do parafii należeli wierni z Niedźwiedzia (220 osób), Gawrzyjałki (464), Białego Gruntu (268), Konrad (113), Jeromin (81), Nowego Suchorosu (41), Gawrzyjałki kolonii (7), Wawroch (379), Zielonego (53) i Jerut (46).

W latach 1926-1928 parafia była bez stałego duchownego. Opiekę duszpasterską w tym czasie nad wiernymi sprawował pastor z Jerutek. W latach 1928-1935 duszpasterzował w parafii pastor **Eckert**. Od sierpnia 1935 r. do września 1936 r. posługę duszpasterską w parafii sprawował pastor **Karol Grzegorzewski**, późniejszy profesor teologii, znawca Biblii². Należał do awangardy naukowej w Niemczech, choć przyszło mu pracować w niełatwych czasach nazizmu hitlerowskiego. Najlepszy czas w pracy naukowej przypadł na czas powojenny. Następcą pastora Grzegorzewskiego na urzędzie pastorskim był Otto Ullisch, duszpasterzował od października 1936 do października 1937 r. Od października 1937 r. do końca II wojny światowej opiekę duszpasterską nad wiernymi w Gawrzyjałce sprawował Oswald Krause. W marcu 1941 r. ks. Oswalda wcielono do Wehrmahtu. Na czas nieobecności Oswalda opiekę duszpasterską nad wiernymi sprawował pastor Stencil.

¹ Deutsches Kirchliches Adressbuch, Berlin 1927, s. 89-90.

² Zob. K. Grzegorzewski, Die Johannesbriefe, Stuttgart 1953.

W latach 1908-1921 organistą był Piotr, zaś nauczycielem Ernst Wolski, od 1922 r. do 1935 Karol Odłodziński zaś później pracował do końca wojny w Wawrochach.

Ewangelicy w Gawrzyjałce po II wojnie światowej

Po zakończeniu II wojny światowej w 1945 r., ludność ewangelicka w Gawrzyjałce pozostała bez opieki duszpasterskiej. Pastorzy zmuszeni przez swe władze opuszczali parafie przed nadchodzącym frontem radzieckim. Tak też było w Gawrzyjałce. Pierwszym duszpasterzem, po zakończeniu działań wojennych w 1945 r., ludności ewangelickiej był ks. Jerzy Sachs, mieszkał w Szczytnie, zaś opieką duszpasterską otaczał kilka parafii z filiałami. Posługę swą rozpoczął 27 listopada 1946 r. Do zadań ks. Sachsa należała, „(...) opieka religijno-duszpasterska nad współwyznawcami, prowadzenie parafii oraz objęcie majątku (ruchomego i nieruchomego) i zawiadywanie nim przy pomocy rad kościelnych”³. Posługa duszpasterska w tak rozległym terenie wymagała od ks. Jerzego ogromnego wysiłku. W liście skierowanym do swego kolegi 20 stycznia 1948 r. odnotował, „(...) jestem w kursie i jeżdżę. Byłem w Gawrzyjałkach, wczoraj cały dzień w Romanach, jutro znów tam na nabożeństwo, czwartek Trelkowo, Rańsk, niedziela rano tu, a o 12 naboż. Kom. (komunijne – przyp. aut.) w Gawrzyjałce”⁴. W 1950 r. w parafii istniał chór i orkiestra puzonistów⁵. Po aresztowaniu ks. Sachsa przez władze komunistyczne, opiekę duszpasterską nad wiernymi ewangelikami w Gawrzyjałce sprawował ks. Emil Kowala i ks. Rudolf Morowiec⁶. Po powrocie z więzienia ks. Sachs został zmuszony do opuszczenia Szczytna, co za tym idzie także osierocił parafie w Gawrzyjałce. Szczytno ks. Sachs opuścił 1 października 1951 r. Od 30 listopada 1951 r. nowym duszpasterzem nad wiernymi w Gawrzyjałce był administrator ze Szczytna ks. Alfred Jagucki. Po przybyciu duchownego luterańskiego do Świętajna w 1958 r., ks. Tadeusza Boguckiego, wierni Kościoła ewangelicko-augsburskiego z Gawrzyjałki zostali włączeni do okręgu duszpasterskiego w Świętajnie. Przez cztery lata, do 1958 r. ks. Bogucki opiekował się świątynią i wiernymi w Gawrzyjałce. W latach 1958-1962 opiekę duszpasterską nad wiernymi sprawował ks. Rudolf Turoń. Podjął się próby odzyskania pastorówki na rzecz parafii od władz administracyjnych z Lipowca. Ostatecznie udało się plebanie wydzierżawić na rzecz

³ Archiwum Diecezji Mazurskiej w Olsztynie (dalej ADMO), Teczka 2, Pismo ks. dra J. Szerudy do ks. J. Sachsa, z 27 XI 1946 r.

⁴ ADMO, Teczka nr 3, List ks. J. Sachsa do Janka, z 20 I 1948 r.

⁵ Ibidem, Teczka nr 2, Pismo ks. J. Sachsa do Konsystorza Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego, z 15 X 1950 r.

⁶ Ibidem, Pismo ks. R. Mrowca do ks. E. Friszke, z 16 III 1951 r.

parafii na okres dwudziestu lat⁷. Kolejnym duszpasterzem wiernych ewangelików w Gawrzyjałce był ks. Jan Krzywoń, posługiwał w latach 1962-1965⁸. Od 1965 r. opiekę duszpasterską nad wiernymi z Gawrzyjałki sprawował ks. H. Szreder, proboszcz parafii luterkańskiej z Rozóg⁹. Po likwidacji stacji kaznodziejskiej w Świątajnie w 1977 r. opiekę nad luteranami w Gawrzyjałce objął ks. Paweł Kubiczek, senior diecezji mazurskiej i proboszcz parafii ewangelicko-augsburskiej ze Szczytna¹⁰. W kolejnych latach duszpasterzowali pośród wiernych w Gawrzyjałce: ks. Alfred Tschirschnitz (1991-2011), ks. Szymon Czembor (2012-2013) i od 2013 r. ks. Alfred Borski.

Starania ludności katolickiej o kościół w Gawrzyjałce

Starania o pozyskanie świątyni poewangelickiej w Gawrzyjałkach katolicy czynili od 1972 r.¹¹. W roku 1977 do świątyni w Gawrzyjałce przynależało tylko 36 wyznawców Kościoła ewangelicko-augsburskiego. W roku następnym, 1978 r., mieszkańcy Gawrzyjałek skierowali prośbę do Konsystorza Kościoła luterkańskiego o przekazanie świątyni wiernym Kościoła rzymskokatolickiego. W piśmie m.in. czytamy „Nadmieniamy, że wiernych wyznania Ewangelicko-Augsburskiego jest obecnie znikoma ilość, którzy w najbliższym czasie wyjeżdżają za granicę. Nadmieniamy również, że kościół jak i plebania obecnie wymagają remontu i nadzoru, ponieważ powstają zacieki, są pobite dachówki i odpada tynk, a do tego jeżeli nie będzie nadzoru tak kościół jak i plebania ulegnie dewastacji”¹². Kończąc swój apel zaznaczyli, że droga do ich kościoła obecnie wynosi 8 km i to drogi o nienajlepszej powierzchni¹³. Konsystorz poinformował ks. seniora diecezji mazurskiej 14 lutego 1979 r., że

⁷ Zob. K. Bielawny, *Dzieje parafii luterkańskiej w Świątajnie – na Mazurach – po 1945 r.*, w: *Veritas Christi Liberat*, pod. red. K. Parzych-Blakiewicz, P. Rabczyńskiego, J. M. Wojtkowskiego, Olsztyn 2014, s. 430-441.

⁸ *Ibidem*, s. 441-444.

⁹ Wspominamy. Śp. Ksiądz Henryk Szreder, *Kalendarz Ewangelicki* 1987, R. 101, s. 90-91.

¹⁰ Zob. K. Bielawny, *Kościół ewangelicko-augsburski na Warmii i Mazurach po II wojnie światowej w spojrzeniu historyczno-ekumenicznym*, Olsztyn 2008, s. 60-64.

¹¹ Zob. J. M. Wojtkowski, *Świątynie ewangelickie przekazane katolikom na Warmii i Mazurach w latach 1972-1992*, Olsztyn 2002, s. 98.

¹² Cyt. za J. M. Wojtkowski, *Świątynie ewangelickie*, s. 100.

¹³ *Ibidem*.

sprzedaż nieruchomości w Gawrzyjałce należy odroczyć i „(...) załatwić łącznie ze sprawami innych nieruchomości w diecezji mazurskiej”¹⁴.

Wierni Kościoła rzymskokatolickiego w opinii ks. A. Tschirschnitza, proboszcza parafii ewangelicko-augsburskiej w Ostródzie, uczestniczyli w nabożeństwie ewangelickim 23 września 1979 r. w kościele w Gawrzyjałce. Udział katolików w nabożeństwie ewangelickim zaniepokoił ks. Alfreda, który poinformował o tym fakcie ks. seniora diecezji mazurskiej i jednocześnie proboszcza w Szczytnie ks. P. Kubiczka, zaś senior 29 września 1979 r. raportował o tym wydarzeniu ks. bp. Januszowi Narzyńskiemu¹⁵. Na prośbę władz Kościoła ewangelicko-augsburskiego w Warszawie ks. Tschirschnitz opisał całe wydarzenie dość dokładnie, czytamy w nim, „dnia 23 września 1979 r. w zastępstwie ks. seniora Pawła Kubiczka odprawiłem nabożeństwo w Gawrzyjałce. Nabożeństwo było wyznaczone na godz. 11:00. wzięli w nim udział obok naszych parafian (w liczbie 10 osób) również i katolicy, których liczbę oceniam na około 200 osób. Jeszcze przed nabożeństwem dowiedziałem się od naszych parafian, że ma przyjść do kościoła tamtejszy ksiądz katolicki (nie pamiętam jego nazwiska), aby prosić o udostępnienie świątyni katolikom”. Raportował dalej ks. Alfred, że „w trakcie naszego nabożeństwa wierni wyznania rzymskokatolickiego zachowywali się bardzo spokojnie. Zmówili razem z nami credo i ojciec nasz, a na koniec nabożeństwa śpiewali razem z nami pieśń *Pod Twą obronę*. Po nabożeństwie przyszedł rzeczywiście do zakrystii proboszcz katolicki i prosił mnie o pozwolenie odprawiania w kościele mszy. Odpowiedziałem mu, że jestem tutaj jedynie gościem i w tej sprawie musi się zwrócić do proboszcza tutejszej parafii ks. seniora P. Kubiczka”. Kończąc sprawozdanie dodał, że katolicy byli zgromadzeni poza kościołem ewangelickim i nie było żadnych problemów z zamknięciem świątyni¹⁶. O tym wydarzeniu konsystorz Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Warszawie poinformował m.in. Sekretariat Episkopatu Kościoła rzymskokatolickiego w Warszawie¹⁷.

Niebawem po objęciu parafii Lipowiec, 25 kwietnia 1979 r., ks. M. Passon¹⁸, podjął starania pozyskania kościoła poewangelickiego w Gawrzyjałce do kultu katolickiego¹⁹. W

¹⁴ Archiwum Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Szczytnie (dalej APE-AwSz), Teczka nr 3, Pismo Konsystorza Kościoła E-A do ks. P. Kubiczka, z 14 II 1979 r.

¹⁵ ADMO, Teczka nr 3, Pismo ks. P. Kubiczka do ks. bpa J. Narzyńskiego, z 29 IX 1979 r.

¹⁶ Ibidem, Sprawozdanie ks. A. Tschirschnitza do Konsystorza Kościoła E-A, z 12 XI 1979 r.

¹⁷ Ibidem, Teczka nr 9, Pismo Konsystorza Kościoła E-A do ks. P. Kubiczka (br).

¹⁸ Zob. A. Kopiczko, Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1945-1992, cz. 2, Olsztyn 2007, s. 217.

¹⁹ Archiwum Dekanatu Rozogi (dalej ADR), Teczka nr 1, Pismo ks. M. Passona do Kurii Biskupiej w Olsztynie z 1 I 1980 r.

połowie grudnia 1979 r. zaproponował ks. seniorowi P. Kubiczkowi kilka rozwiązań co do korzystania ze świątyni w Gawrzyjałce²⁰. Jednak warunki stawiane przez stronę ewangelicką przekraczały możliwości finansowe parafii w Lipowcu²¹. Ks. Passon skierował kilka pism do Kurii Biskupiej w Olsztynie zaznaczając m.in. brak możliwości finansowych utrzymania nowej świątyni i plebanii²². Zaś 4 stycznia 1980 r. ks. senior diecezji mazurskiej P. Kubiczek, poinformował ks. Passona, że na obecną chwilę wydzierżawienie kościoła w Gawrzyjałce jest niemożliwe, „najpierw musi być załatwiona sprawa samowolnie zabranych kościołów ewangelickich”²³.

Mimo rezerwy z jaką odnosił się ks. Passon do nabycia kościoła w Gawrzyjałce, Kuria Biskupia w Olsztynie nadal prowadziła rozmowy ze stroną ewangelicką w sprawie kupna świątyni. Wojewoda olsztyński 28 stycznia 1980 r. wydał zgodę na sprzedaż kościoła w Gawrzyjałce, na prośbę Ks. Seniora Kubiczka. W czasie spotkania przedstawicieli Konsystorza z przedstawicielami Kurii Biskupiej 28 lutego 1980 r. strona ewangelicka oznajmiła, że świątynia w Gawrzyjałkach jest do sprzedania. Podczas spotkania 10 kwietnia 1980 r. strona ewangelicka wycofała się ze sprzedaży świątyni w Gawrzyjałkach. Mieszkańcy okręgu duszpasterskiego skupionego wokół kościoła w Gawrzyjałkach, decyzją Konsystorza

²⁰ APE-AwSz, Teczka nr 3, Pismo ks. E. Passona do ks. seniora P. Kubiczka, z 19 XII 1979 r. W kilku punktach proboszcz parafii rzymskokatolickiej w Lipowcu przedstawił możliwości korzystania ze świątyni: 1. Parafia Rzymskokatolickiego Kościoła w Lipowcu Dużym jest żywo zainteresowana umożliwieniem jej przez Braci Ewangelików korzystania z kościoła w Gawrzyjałce; 2. Realną formę załatwienia tej sprawy widzi w zawartej dobrowolnie umowie dzierżawnej; 3. Jakkolwiek kościół w Gawrzyjałce jest obiektem dużym i stosunkowo dobrze utrzymanym, to jednak ze względu na położenie oraz małą liczbę wiernych Katolików, którzy by z niego korzystali – około 120 rodzin – opłata dzierżawna nie może być zbyt wysoka; 4. parafia może zaoferować współudział w prowadzeniu koniecznych remontów kościoła. Szczególnie odnosi się to do naprawy dachu i uzupełnienia tynków”.

²¹ Ibidem, Pismo ks. P. Kubiczka do ks. E. Passona, z 27 XII 1979 r. Strona ewangelicka stawiała następujące warunki: 1. opłata dzierżawna 2 000,- zł miesięcznie; 2. nie wolno dokonywać zmian architektonicznych wewnątrz kościoła; 3. remonty pokrywa Parafia Rzymskokatolicka w całości; 4. wierni kościoła Ewang.-Augsb. Korzystają z kościoła raz w miesiącu w godzinach wspólnie ustalonych”.

²² ADR, Teczka nr 1, Pismo ks. M. Passona do Kurii Biskupiej w Olsztynie z 1 I 1980 r. Ks. Passon pisał, „(...) chciałbym poinformować Prześwietną Kurię, jak ta sprawa wygląda według mojej oceny. Otóż, tak jak mówiłem J. Eksc. Ks. Biskupowi Ordynariuszowi, podczas jego pobytu u mnie 12 grudnia ub. r., obecna parafia Lipowiec liczy około 1500 wiernych. Niewiele ponad 300 rodzin. Z kościoła w Gawrzyjałce korzystało by z mojej parafii sześćdziesiąt kilka rodzin. Gawrzyjałka z koloniami pięćdziesiąt kilka i czternaście Niedźwiedzie. Podobno korzystałoby także około 50 rodzin z Białego Gruntu par. Świętajno i 8 rodzin z Konradów – par. Klon. Tak by było nominalnie, gdyż nie bardzo wierzę, że ci którzy przez długie lata nie uczęszczali do kościoła, tłumacząc się dużą odległością, tak zdecydowanie i w całości się zmieniają. Z uwagi na to, że przynajmniej w mojej części tej placówki, ziemia jest bardzo niskiej klasy – V i VI – nie ma nadziei, żeby młodzi chcieli pozostać na stałe i prowadzić gospodarstwa po rodzicach. Dlatego też za lat 10-15 kościół ten przestanie być potrzebny. Dobrze więc się stało, że mamy propozycję wydzierżawienia go na pewien czas. Jedyne wysokość opłaty dzierżawnej wydaje mi się nie do przyjęcia. Bo przecież wygzekwować od tych praktycznie kilkudziesięciu rodzin 24 000 zł w ciągu roku na tę należność, plus koszty funkcjonowania, plus remonty w całości, jak życzy sobie ks. Kubiczek, będzie naprawdę trudne”.

²³ ADMO, Teczka nr 13, Pismo ks. P. Kubiczka do ks. E. Passona, z 4 I 1980 r.

byli zaskoczeni i rozgoryczeni²⁴. Toteż sprawę zagospodarowania świątyni przejęli we własne ręce²⁵.

Mimo sprzeciwu ks. Passona mieszkańcy kilku wiosek (Białego Gruntu, Konrad i Gawrzyjałek) 20 kwietnia 1980 r. weszli do świątyni w Gawrzyjałkach²⁶. Ks. senior diecezji mazurskiej Kościoła ewangelicko-augsburskiego tak opisał to wydarzenie 21 kwietnia 1980 r., „w niedzielę, dnia 20 kwietnia 1980 r. około godziny 11-ej, wyznawcy kościoła rzymskokatolickiego wtargnęli do czynnego ewangelickiego kościoła w Gawrzyjałce – Diecezji Mazurskiej”. Dalej raportował ks. Kubiczek, że „uprzednio usiłowali na parafianinie pełniącym funkcję kościelnego wymusić wydanie kluczy. Kościelny stanowczo odmówił. Wyłamano drzwi wejściowe do świątyni, po czym założono (skobel i kłódkę), uniemożliwiając ewangelikom wejście do własnego kościoła”²⁷. Tego samego dnia ks. Senior wystosował protest do Kurii Biskupiej w Olsztynie z żądaniem, by „(...) ks. Biskup natychmiast wkroczył i przerwał bezprawne postępowanie”²⁸. Pismo skierowane do Kurii Biskupiej w Olsztynie posiadało inną treść niż meldunek służbowy²⁹. Ks. Senior w piśmie m.in. nie wskazuje bezpośrednio na wiernych Kościoła rzymskokatolickiego tylko nazywa ich „grupą ludzi”³⁰. Wikariusz generalny ks. bp J. Wojtkowski 24 kwietnia 1980 r. ustosunkował się do pisma ks. Seniora, w którym czytamy, „protest (...) pisany był zapewne w stanie emocji, stąd też zakradły się do niego dziwne sformułowania”. Dalej stawia pytania ks. Seniorowi i wyjaśnia kontekst społeczny nabrzmiałego konfliktu w Gawrzyjałce³¹. Kilka dni później, 29 kwietnia 1980 r., ks. senior P. Kubiczek, sporządził dość obszerny raport o sytuacji w Gawrzyjałce i przesłał go ks. bp. J. Narzyńskiemu³². Pisząc do ks. bpa

²⁴ Ibidem, Pismo ks. bpa J. Wojtkowskiego do ks. seniora P. Kubiczka, z 24 IV 1980 r.

²⁵ Zob. J. Wojtkowski, Świątynie ewangelickie, s. 100-101.

²⁶ Por. E. Passon, Historia mojego życia, (bmrw), s. 14-15; (maszynopis w zbiorach autora).

²⁷ ADMO, Teczka nr 3, Meldunek służbowy ks. P. Kubiczka, z 21 IV 1980 r.

²⁸ Ibidem, Pismo ks. seniora P. Kubiczka do Kurii Biskupiej w Olsztynie, z 21 IV 1980 r.

²⁹ Instytut Pamięci Narodowej w Białymstoku (dalej IPN Bi), syg. 064/109, Notatka informacyjna, z 15 V 1980 r.

³⁰ ADMO, Teczka nr 13, Pismo ks. seniora P. Kubiczka do Kurii Biskupiej w Olsztynie, z 21 IV 1980 r.

³¹ Ibidem, Pismo ks. bpa J. Wojtkowskiego do ks. seniora P. Kubiczka, z 24 IV 1980 r. W piśmie czytamy, „(...) 1. Dlaczego Ksiądz Senior *domaga się*, aby ks. biskup katolicki *natychmiast wkroczył i przerwał bezprawne postępowanie* – przecież *grupa ludzi*, o której pisze Ksiądz Senior jest nieokreślona, a Biskup Warmiński nie jest stróżem własności Kościoła Ewangelickiego, a tym bardziej nie jest organem porządkowym. 2. Na podstawie jakiej zasady skierowuje Ksiądz Senior odpowiedzialność ku biskupowi katolickiemu, zakładając nawet, że wykroczenia dokonali katolicy? 3. w czym imieniu orzeka Ksiądz Senior, że w tej sytuacji dalsze rozmowy w Warszawie są *raczej niemożliwe*?”.

³² APE-AwSz, Teczka nr 3, Raport ks. Kubiczka do ks. bpa J. Narzyńskiego, z 29 IV 1980 r. Na uwagę zasługuje fragment z raportu, a mianowicie, „(...) Poinformowałem Wydział do Spraw Wyznań. Potwierdzili otrzymanie protestu. Nic nie narzucali, ale dano mi do zrozumienia, że trzeba czekać na reakcje Kurii Biskupiej. W piątek byłem w Gawrzyjałce. Rozmawiałem dłuższy czas z kościelnym. Potwierdził, że wieczorami gromadzą się w kościele ludzie i śpiewają. (...) Po powrocie w piątek do Szczytna otrzymałem odpowiedź na protest. W sobotę

Narzyńskiego, w *uwagach i wnioskach* dodał, że „(...) w samej Gawrzyjałce jest tylko kościelny wyznania ewangelickiego. Żona i dzieci są katolikami, z 7 rodzin należących do stacji kaznodziejskiej, trzy starają się o wyjazd, jedna już wyjeżdża, a inni mają lepsze połączenie ze Szczytnem. W tej sytuacji dalsze utrzymywanie kościoła i plebanii jest niecelowe”³³.

Pierwszą Mszę św. dla licznie zgromadzonych wiernych odprawił 27 kwietnia ks. B. Pętlicki z pobliskiego Klonu³⁴. Na to zareagował ks. Passon, śląc kolejne pismo do Kurii Biskupiej w Olsztynie 30 kwietnia 1980 r. sugerując, że jedynym wyjściem z tej trudnej sytuacji jest „(...) natychmiastowe zdjęcie ks. Pętlickiego z tego terenu”³⁵. Toteż, inicjatorem przejścia świątyni poewangelickiej w Gawrzyjałce do kultu katolickiego był ks. proboszcz z Klonu, B. Pętlicki. W kolejnym raporcie w sprawie zajęcia kościoła w Gawrzyjałce z 7 maja 1980 r. ks. senior diecezji mazurskiej P. Kubiczek, dość dokładnie opisał sytuację zaistniałą w Gawrzyjałce ks. bp. J. Narzyńskiemu³⁶.

Po zajęciu świątyni w Gawrzyjałce Konsystorz Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego zareagował 23 maja 1980 r., przesyłając pismo do Kurii Biskupiej w Olsztynie z protestem wobec takich wydarzeń³⁷. Ks. P. Kubiczek o fakcie tym poinformował MO w Szczytnie i

postanowiłem napisać raport do Ks. Biskupa. Nie wysłałem go. Zostałem poproszony do p. dyrektora Wydziału do Spraw Wyznań na wtorek. Zdawałem sobie sprawę, że ta rozmowa wniesie coś nowego, we wtorek byłem byłem w Olsztynie. Omawialiśmy sprawy Diecezji, ze szczególnym uwzględnieniem kościoła i plebanii w Gawrzyjałce. Dyrektor uważa, że wyłączenie kościoła ze sprzedaży było naszym błędem. Fakt zajęcia jest odpowiedzią. Sugerował, żeby wystąpić do Prokuratury. Podał mi nazwiska podejrzanych o włamanie i zajęcie kościoła. Wyraziłem zgodę pod warunkiem, że otrzymam akceptację NPW. Ks. Biskupa”.

³³ APE-AwSz, Teczka nr 3, Raport ks. Kubiczka do ks. bpa J. Narzyńskiego, z 29 IV 1980 r.

³⁴ IPN Bi, syg. 064/109, Notatka informacyjna, z 15 V 1980 r. Funkcjonariusz SB w raporcie odnotował, że „z rozpoznania wynika, że zajęcie powyższego obiektu ewangelickiego nastąpiło z inspiracji ks. Pętlickiego z Klonu, za cichą aprobatą bp. Glempa”.

³⁵ ADR, Teczka nr 1, Pismo ks. M. Passona do Kurii Biskupiej w Olsztynie z 30 IV 1980 r. W piśmie m.in. czytamy, „(...) na drugi dzień czyli w niedzielę, dowiedziałem się, że dokładnie o godz. 11:00 kiedy ja w Lipowcu odprawiam sumę, ks. Bolesław Pętlicki prob. z Klonu rozpoczął również uroczystą Mszę św. w Gawrzyjałkach. Wygłosił płomienne kazanie, wyjaśniając że katolicy i ewangelicy wierzą w tego samego Boga- jakby to było epokowe odkrycie – twierdząc, że owce nie mogą być bez pasterza a jeśli ten z Lipowca nie chce to on znajdzie dla nich innego księdza”.

³⁶ APE-AwSz, Teczka nr 3, II raport w sprawie Gawrzyjałki, z 7 V 1980 r. Czytamy w nim, „dnia 2 maja byłem w Gawrzyjałce. Dowiedziałem się, że 27 kwietnia wśród zgromadzonych katolików w kościele znajdował się duchowny katolicki z innego terenu. To nowy element. Jeżeli udział w spotkaniu bierze duchowny, można mówić o nabożeństwie. 6 maja (kwietnia – w tekście jest błędnie podany miesiąc) ponownie pojechałem do Gawrzyjałki, żeby dokładnie zbadać sytuację. Okazało się, że 3 i 4 maja odbyły się nabożeństwa z udziałem ks. Pętlickiego. 7 maja (dziś) odwiedził mnie proboszcz parafii rzymskokatolickiej w Lipowcu, wyrażając ubolewanie nad tym co zaszło. Mówi: *ja nie mam z tym nic wspólnego*. Jest to akcja księdza z sąsiedniej parafii, który przyjeżdża na mój teren i sieje niepokój. Wystąpiłem, mówi dalej, z prośbą do kurii o przeniesienie niespokojnego duchownego na inny teren. Ta wypowiedź jest ścisła”.

³⁷ ADMO, Teczka nr 13, Pismo Konsystorza Kościoła E-A do Kurii Biskupiej w Olsztynie, z 23 V 1980 r.

złożył zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa do prokuratury³⁸, za zgodą Konsystorza³⁹. Rozpoczęto dochodzenie, które 30 czerwca 1980 r. umorzono⁴⁰. W czasie kolejnej rozmowy strony ewangelickiej z katolicką 28 maja 1980 r. podjęto ponownie kwestie sprzedaży kościoła w Gawrzyjałce⁴¹. W dniu następnym, 29 maja 1980 r., ks. bp J. Wojtkowski zwrócił się z prośbą do biegłego wojewódzkiego Wacława Wołodkowicza o wykonanie wyceny Kościoła ewangelickiego i plebanii w Gawrzyjałce⁴². Warto tu nadmienić, że plebanię w Gawrzyjałce strona ewangelicka przekazała w zarząd władzom administracyjnym⁴³, choć pierwotnie ks. Kubiczek żądał od Naczelnika Gminy Szczytno za budynek plebanijny 100 000 zł⁴⁴. Dnia 16 czerwca 1980 r. strona ewangelicka poinformowała Kurie Biskupią w Olsztynie, że jest gotowa sprzedać kościół ewangelicki w Baranowie, Spychowie, Targowie, Trelkowie, Okartowie, Nowym Dworze, Mańkach i w Gawrzyjałce, za łączną sumę 25 mln zł⁴⁵. Strona katolicka pismem z 4 lipca 1980 r. poinformowała Konsystorz Kościoła Ewangelicko-

³⁸ APE-AwSz, Teczka nr 3, Pismo ks. P. Kubiczka do Prokuratury Rejonowej w Szczytnie, z 30 IV 1980 r. W zawiadomieniu ks. Kubiczek pisał: „w związku z włamaniem i zajęciem kościoła ewangelickiego w Gawrzyjałce, Parafia Ewangelicko-Augsburska w Szczytnie prosi o ściganie i pociągnięcie do odpowiedzialności sprawców tego czynu. Według otrzymanych informacji podejrzane są następujące osoby: Stefan Lenkiewicz, Józef Pac, Janina Pac, Stefania Lenkiewicz. Wyżej wymienieni zamieszkują w Białym Gruncie. Oraz Henryk Lis, zamieszkały w Gawrzyjałce i Stanisław Pac, zam. w Pełtach, gm. Myszyniec”.

³⁹ Ibidem, Telegram do ks. P. Kubiczka z Konsystorza, z 30.04. 1980 r. Treść telegramu brzmiała: „Akceptujemy złożenie skargi do prokuratury Jerzy Rother”.

⁴⁰ Ibidem, Postanowienie o umorzeniu dochodzenia w sprawie zajęcia kościoła ewangelickiego w miejscowości Gawrzyjałka, z 30 VI 1980 r. W postanowieniu czytamy, „w dniu 6 VII 1980 r. w Komendzie Miejskiej MO w Szczytnie wszczęto dochodzenie w sprawie zajęcia kościoła ewangelickiego w Gawrzyjałce. W toku dochodzenia ustalono, że kościół ewangelicki w Gawrzyjałce znajduje się pod administracją Parafii Augsburskiej nad którą ma pieczęć Ks. Paweł Kubiczek. Wymieniony kościół miał być przekazany mieszkańcom wyznania katolickiego na początku roku 1980. jak ustalono to katolicy i władza Kościoła katolickiego od wielu lat starają się o kupno lub dzierżawę wspomnianego kościoła i plebanii. W tym celu kilkakrotnie był u księdza Kubiczka delegacja wiernych z Gawrzyjałki i pobliskich wsi. Ks. Paweł Kubiczek tłumaczył im by czekali cierpliwie, że sprawa kościoła omawiana jest w Warszawie pomiędzy Kuria Biskupią Diecezji Warmińskiej, a Konsystorzem Kościoła Ewangelickiego. Obecnie jest zgoda Wojewody na sprzedaż tego obiektu sakralnego i kościół w Gawrzyjałce zostanie przekazany mieszkańcom wyznania katolickiego. W miesiącu kwietniu 1980 r. mieszkańcy wsi Gawrzyjałka oraz wiosek przyległych otworzyli kościół nie niszcząc go i niczego nie zabierając dokonując obrzędów religijnych w przekonaniu, że kościół należy do nich, a sprawa załatwienia dalszych czynności pomiędzy Konsystorzem Kościoła Ewangelickiego a Kuria Biskupią Diecezji Warmińskiej to tylko czysta formalność”.

⁴¹ Zob. J. Wojtkowski, Świątynie ewangelickie, s. 101.

⁴² ADMO, Teczka nr 13, Pismo ks. bpa J. Wojtkowskiego do inż W. Wołodkowicza, z 29 V 1980 r.

⁴³ APE-AwSz, Teczka nr 3, Protokół wstępny przekazania plebanii, z 2 VI 1980 r.; Tamże, Raport ks. P. Kubiczka w sprawie Gawrzyjałki, z 29 IV 1980 r. W rozmowie z dyrektorem WdsW w Olsztynie ks. Kubiczek usłyszał, „(...) Odnosnie plebanii dał do zrozumienia, że odwołanie z przekazaniem na rzecz Skarbu Państwa może się źle skończyć. Tę sprawę trzeba było dawno załatwić. Moja reakcja. Wiem dobrze, że plebania jest wykorzystywana częściowo. Jej dalsze utrzymanie jest niecelowe. Chodzi tylko o to, że Parafia w Szczytnie jest dofinansowana, stoi przed pracami remontowymi, które kosztować będą co najmniej 200 000 zł. W takiej sytuacji z bezpłatnym przekazaniem trudno się pogodzić. Dyrektor wypowiedział zdanie: *spowoduje, że ksiądz otrzyma 100 000 zł i proszę się z tego cieszyć*. Uznał za potrzebne dodać, że NPW Ks. Biskup zgodził się na bezpłatne przekazanie. Ustalono, że wystąpię z odpowiednim pismem do Naczelnika Gminy”.

⁴⁴ APE-AwSz, Teczka nr 3, Pismo ks. P. Kubiczka do Naczelnika Gminy Szczytno, z 30 IV 1980 r.

⁴⁵ ADMO, Teczka nr 13, Pismo wiceprezesa J. Rothara do Kurii Biskupiej w Olsztynie, z 16 VI 1980 r.

Augsburskiego, że nie „może przyjąć proponowanych warunków kupna-sprzedaży”, a ponadto przekracza możliwości finansowe diecezji warmińskiej⁴⁶. Biegły z listy wojewody W. Wołodkiewicz wycenił kościół w Gawrzyjałce na sumę 2 300 000 zł. o czym rządcą diecezji warmińskiej ks. bp J. Glemp poinformował Konsystorz 27 września 1980 r.⁴⁷.

Dnia 10 sierpnia 1980 r., w czasie wizytacji kanonicznej parafii w Klonie, kościół w Gawrzyjałce odwiedził rządcą diecezji warmińskiej ks. bp J. Glemp. W protokole powizytacyjnym parafii Klon czytamy, „(...) To o tym kościele (w Gawrzyjałkach – przyp. aut.) tyle wrzawy narobiono w prasie zachodnio-niemieckiej! Świątynie zajęli mieszkańcy Gawrzyjałek nielegalnie, gdy dowiedzieli się, że protestanci wycofują ją ze sprzedaży. W strukturze niczego nie zmieniali. Zachowali nawet ewangelicką biblię na ołtarzu. Pięknie przyozdobili, zakupili przybory liturgiczne. Uważając, że Biskup może wejść tam, gdzie modlą się jego wierni, wstąpiłem do świątyni. Momentalnie wypełnił asie po brzegi. mówiłem im o potrzebie czci Boga, który doskonali nasze życie moralne. Ludzie mieli łzy w oczach i to spotkanie z Biskupem w *nielegalnej* świątyni przeżywali ogromnie”. Kończąc opis ze spotkania, ks. bp Glemp zaznaczył, że niebawem uda się kupić świątynie⁴⁸.

Kościół i plebanię od ewangelików do kultu katolickiego pozyskał ks. R. Szczerba⁴⁹. Pozyskanie świątyni nie obyło się bez trudności. Świątynię wraz z działką 0,57 ha parafia ewangelicko-augsburska w Szczytnie sprzedała parafii rzymskokatolickiej w Lipowcu 23 grudnia 1981 r. za sumę 3 800 000 zł⁵⁰.

Parafia rzymskokatolicka pw. św. Wojciecha w Gawrzyjałce od 1982 r.

Pierwszym administratorem nowoutworzonej parafii rzymskokatolickiej w Gawrzyjałkach od 1 lipca 1982 r. był ks. Mieczysław Rurka⁵¹. W dekrete tworzącym nową

⁴⁶ Ibidem, Pismo Kurii Biskupiej w Olsztynie do Konsystorza Kościoła E-A, z 4 VII 1980 r.

⁴⁷ Ibidem, Pismo Biskupa Warmińskiego J. Glempa do Konsystorza Kościoła E-A, z 27 IX 1980 r. Podano także wycenę kościołów ewangelickich w Starym Mieście, Nowym Dworze, Spychowie, Targowie, Trelkowie, Baranowie i Okartowie na łączną sumę 10 300 000 zł. Rozmowy dotyczące wykupu ośmiu świątyń pomiędzy stroną katolicką a ewangelicką trwały jeszcze dość długo.

⁴⁸ ADR, Teczka nr 1, Protokół wizytacji kanonicznej w parafii Klon i Rozogi, przeprowadzonej w dniach 9 i 10 VIII 1980 r. przez ks. bpa J. Glempa.

⁴⁹ Zob. K. Bielawny, Ks. prał. Ryszard Szczerba – wielki pedagog i duszpasterz, *Pedagogika Katolicka* 2010, nr 7, s. 361-370.

⁵⁰ APE-AwSz. Teczka nr 3, Zawiadomienie Państwowego Biura Notarialnego w Szczytnie, Dz. Kw. 20.82.; APGa, Teczka nr 2. Akt notarialny kupna nieruchomości wraz z kościołem w Gawrzyjałce, z dnia 23 XII 1981 r.

⁵¹ ADR, Teczka nr 1, Pismo ks. bpa J. Wojtkowskiego do ks. M. Rurki z 12 VII 1982 r., Nr 1254/82.

parafię m.in. czytamy, „(...) po wysłuchaniu zdania zainteresowanych: Księdza Dziekana ze Szczytna, Księdza Proboszcza parafii w Klonie. Księdza Proboszcza parafii w Klonie, Księdza Proboszcza parafii w Świątajnie, Warmińskiej Kapituły Katedralnej i Rady Kapłańskiej (...) eryguję kanonicznie parafię w Gawrzyżkach pod wezwaniem św. Wojciecha”⁵². Nową parafię tworzyły miejscowości: Gawrzyżki, Biały Grunt, Jeromin, Jeruty, Jeruty-Kolonia, Konrady, Olszyny, Niedźwiedzie i Pużary⁵³.

Formalne przekazanie świątyni nowemu administratorowi odbyło się 11 lipca 1982 r. w obecności ks. dziekana J. Drażka ze Szczytna. W protokole zdawczo-odbiorczym odnotowano, „(...) kościół w Gawrzyżkach – neogotyck, murowany, kryty dachówką mniszką, stan dobry. (...) wewnątrz zostało odnowione. Sprawiono tabernakulum pancerne, ołtarz soborowy i ambonkę. Zakrystia wyposażona w komplet szat liturgicznych, bieliznę kościelną, monstrancję, kielich i puszkę. Brak kompletu ksiąg liturgicznych. Plebania – dość obszerna, murowana i tynkowana, pokryta dachówką. Wymaga generalnego remontu”. Nauka religii odbywała się w zakrystii. Wierni w większości przybyli z pobliskich Kurpi, związani z Kościołem rzymskokatolickim od wielu stuleci, frekwencja na niedzielnych i świątecznych Mszach św. dość dobra. Protokół kończono słowami, „poprzedni proboszcz ks. Ryszard Szczerba zdołał odzyskać kościół i plebanię od ewangelików z wielkimi trudnościami. Przez okres dwóch lat zjednał i zintegrował parafian. ustały zawiści i kłótnie sąsiedzkie. Zmniejszyło się pijaństwo”⁵⁴.

Niebawem po utworzeniu nowej parafii w Gawrzyżkach, 5 lipca 1982 r. delegacja mieszkańców Jerut złożyła prośbę podpisana przez 81 osób o pozostawienie ich przy parafii Świątajno a nie włączania ich do parafii w Gawrzyżkach. Prośbę swą uzasadniali tym, że nie mają połączenia z Gawrzyżkami, do Gawrzyżek jest dalej niż do Świątajna o około 2 km a także grobami rodzinnymi w Świątajnie i przywiązaniem do kościoła w Świątajnie⁵⁵. Ks. proboszcz Mieczysław Rurka⁵⁶ był zdania, że miejscowość Jeruty powinna pozostać przy parafii w Gawrzyżkach, zaś odłączenie jej od Gawrzyżki sprawi wielkie utrudnienie w pracy duszpasterskiej i gospodarczej⁵⁷. Ostatecznie decyzją biskupa warmińskiego, od 9

⁵² Ibidem, Dekret erekcji parafii przy kościele św. Wojciecha w Gawrzyżkach, z 19 VI 1982 r., Nr 1260/82.

⁵³ Ibidem, Dekret erekcji parafii przy kościele św. Wojciecha w Gawrzyżkach, z 19 VI 1982 r., Nr 1260/82.

⁵⁴ADR, Teczka nr 1, Protokół zdawczo-odbiorczy parafii św. Wojciecha w Gawrzyżkach, z 11 VII 1982 r.

⁵⁵ Archiwum Parafii w Gawrzyżkach (dalej APGa), Teczka nr 2, Pismo wikariusza generalnego ks. bpa J. Wojtkowskiego do ks. Mieczysława Rurki w Gawrzyżkach, z 7 VII 1982 r.

⁵⁶ Zob. A. Kopiczko, Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1945-1992, cz. 2, Olsztyn 2007, s. 250.

⁵⁷ APGa, Teczka nr 2, Pismo ks. M. Rurki do Kurii Biskupiej w Olsztynie, z VII 1982 r.

września 1982 r. wieś Jeruty powróciły do parafii Świątajno, zaś kolonia Jeruty pozostała w parafii Gawrzyjałka⁵⁸.

W 2003 r. nieruchomość rolną jaką parafia otrzymała od Skarbu Państwa, przekazała na własność Wyższego Seminarium Duchownego *Hosianum* w Olsztynie⁵⁹. Przez kilka lat trwał spór o przydział nieruchomości rolnej parafii w Gawrzyjałce. Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa, Oddział Terenowy w Olsztynie, starała się przydzielić działki rolne w wielu niewielkich kawałkach poprzez które wiodły rowy melioracyjne, były nieużytkami czy też porośnięte krzakami z oczkami wodnymi. Ostatecznie problem rozwiązano w 2003 r⁶⁰.

W latach 1995-2009 proboszczem w parafii był Lech Kozikowski⁶¹. Zasługą ks. Lecha był generalny remont kościoła, położenie nowej posadzki, wymalowanie go i zabezpieczenie dachu przed niszczeniem. Od 1 sierpnia 2009 r. proboszczem jest ks. Krzysztof Bors, zasługą ks. Krzysztofa było wyremontowanie dawnej pastorówki, ogrodzenie posesji parafialnej i prowadzenie dalszych prac remontowych w świątyni.

Kaplica w Olszynach

Niebawem po objęciu parafii w Gawrzyjałce ks. M. Rurka podjął starania o utworzenie kaplicy katechetycznej w Olszynach. W piśmie z dnia 5 kwietnia 1983 r. skierowanym do Naczelnika Urzędu Gminy w Szczytnie czytamy, „(...) zamieszkująca Olszyny ludność ma uciążliwy dostęp do Kościoła parafialnego w Gawrzyjałkach. Dotyczy to szczególnie osób starszych i chorych. Brak jest odpowiedniego pomieszczenia na prowadzenie nauczania religii, co powoduje pretensje i zastrzeżenia rodziców”. Dalej ks. Rurka pisał, że problem byłby rozwiązany poprzez budowę budynku katechetycznego o powierzchni około 600 m², dodał także, że jest to miejscowość w której mieszkało 741 osób i nie rokuje dynamicznego rozwoju. Kończąc pismo zwrócił się z prośbą do Naczelnika Urzędu Gminy w Szczytnie o „(...) wydzielenie odpowiedniej działki pod zamierzona zabudowę”⁶². Po kilku miesiącach,

⁵⁸ Ibidem, Pismo ks. W. Wiecka do ks. E. Koperwasa, proboszcza parafii w Świątajnie, z dnia 9 IX 1982 r.

⁵⁹ Ibidem, Pismo ks. W. Wiecka do ks. Proboszcza, z 22 VIII 2003 r.

⁶⁰ Ibidem, Pismo Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie do ks. Proboszcza w Gawrzyjałkach, z 6 VI 1999 r.; Pismo W-MUWwO do ks. Proboszcza w Gawrzyjałkach, z 9 IX 1999 r.; Pismo ks. Proboszcza L. Kozikowskiego do W-MUWwO, z 1999 r.; Pismo Agencji Własności Rolnej Skarbu państwa, Oddział Terenowy w Olsztynie do Parafii Rzymskokatolickiej w Gawrzyjałkach, z 20 III 2000 r.; Pismo Agencji Nieruchomości Rolnych, Oddział Terenowy w Olsztynie do Parafii Rzymskokatolickiej w Gawrzyjałkach, z 14 VIII 2003 r.; Zawiadomienie Sądu Rejonowego w Ketrzynie, Wydział Ksiąg Wieczystych, Kętrzyn, z dnia 1 X 2003 r.

⁶¹ Zob. A. Kopiczko, Duchowienstwo katolickie diecezji, s.

⁶² APGa, Teczka nr 2, Pismo ks. M. Rurki do Naczelnika Gminy w Szczytnie, z dnia 5 IV 1983 r.

29 sierpnia 1983 r., Parafia Rzymskokatolicka w Gawrzyjałkach otrzymała decyzję odmowną w sprawie budowy kaplicy katechetycznej. Naczelnik Gminy w Szczytnie, Henryk Poniowski w uzasadnieniu decyzji pisał, „wierni z miejscowości Olszyny mają dogodny dostęp do Kościoła Parafialnego tak w Gawrzyjałce jak również w Szczytnie i nie ma podstaw do narzekania na uciążliwość tego dostępu. Sprawy katechizacji dzieci i młodzieży są do rozwiązania poprzez wynajem odpowiedniego pomieszczenia”⁶³. Od decyzji Naczelnika Gminy ks. Rurka odwołał się do Wojewody Olsztyńskiego, pismem z dnia 8 września 1983 r., zaznaczając, że Naczelnik Gminy naruszył szereg przepisów, a przede wszystkim w odpowiedzi która trwała prawie pięć miesięcy⁶⁴. W połowie stycznia 1984 r. ks. M. Rurka⁶⁵ ponownie skierował prośbę do Naczelnika Gminy w Szczytnie o wydanie zezwolenia na budowę kaplicy katechetycznej⁶⁶. W drugiej połowie stycznia 1984 r. ks. Rurka zwrócił się z prośbą do Dyrekcji Spółdzielni Kółek Rolniczych w Szczytnie o przekazanie działki 10-areowej pod budowę kaplicy katechetycznej w Olszynch⁶⁷. Pod koniec marca 1984 r. Parafia w Gawrzyjałce otrzymała informacje od Naczelnika Gminy w Szczytnie o wydaniu zgody na budowę kaplicy katechetycznej a także, że parafia otrzyma grunt o który zabiega pod budowę⁶⁸. Ostatecznie działka stała się własnością Parafii Rzymskokatolickiej w Gawrzyjałce w 1993 r.⁶⁹. Kaplicę w Olszynch wybudowano w latach 1990-1993. W 2004 r. ks. proboszcz wraz z parafianami rozpoczęli budowę wieży przy kaplicy w Olszynch⁷⁰.

Zakończenie

Okres luterański w Gawrzyjałce trwał od lokacji miejscowości w 1788 r. aż do zakończenia II wojny światowej. W tym czasie powstała szkoła elementarna, utworzono parafię, wybudowano kościół i pastorówkę. Po 1945 r. sytuacja polityczna, narodowościowa i konfesyjna się diametralnie zmieniła. Gawrzyjałka znalazła się w granicach państwa polskiego, w miejsce Mazurów przybyła ludność polska wyznania rzymskokatolickiego. Taki stan rzeczy trwa do

⁶³ Ibidem, Decyzja Naczelnika Gminy w Szczytnie H. Poniowskiego, w sprawie kaplicy w Olszynch, z 29 VIII 1983 r.

⁶⁴ Ibidem, Pismo ks. M. Rurki do Wojewody Olsztyńskiego, z 8 IX 1983 r.

⁶⁵ Zob. A. Kopiczko, Duchowieństwo katolickie diecezji, s.

⁶⁶ APGa, Teczka nr 2, Pismo ks. M. Rurki do Naczelnika Gminy w Szczytnie, z 16 I 1984 r.

⁶⁷ Ibidem, Pismo ks. M. Rurki do Dyrekcji Spółdzielni Kółek Rolniczych w Szczytnie, z 23 I 1984 r.

⁶⁸ Ibidem, Pismo Naczelnika Gminy w Szczytnie do Parafii Rzymskokatolickiej w Gawrzyjałce, z 27 III 1984 r.

⁶⁹ Ibidem, Pismo ks. W. Więcka do ks. M. Rurki, z 16 II 1993 r.

⁷⁰ Ibidem, Teczka Protokołów, Protokół wizytacji, z 22 IV 2008 r.

dnia dzisiejszego, zaś od 1981 r. dawna świątynia luterańska służy wiernym Kościoła rzymskokatolickiego.